

## POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,  
sprawozdawca)

SSN Dawid Miąsik

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M. P. - Zakładu [...] w B.  
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.  
z udziałem zainteresowanego K. Ł.  
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 14 maja 2019 r.,  
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**oddala zażalenie.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w L. w punkcie I oddalił odwołanie M. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 5 listopada 2012 r. obejmującej K. Ł. z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika składek M. P. obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w okresie od dnia 1 sierpnia 2008 r. do dnia 1 marca 2009 r. oraz od 16 czerwca 2009 r.; w punkcie II Sąd Okręgowy zasądził od M. P. na rzecz organu rentowego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelacja wnioskodawcy od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 października 2013 r., III AUa [...].

W dniu 29 listopada 2017 r. zainteresowany K. Ł. wniósł do Sądu Apelacyjnego w [...] skargę o wznowienie postępowania w sprawie III AUa [...]. W złożonej skardze, jako podstawę wznowienia, skarżący wskazał wykrycie nowych okoliczności i nowych środków dowodowych, które mogą mieć wpływ na wynik sprawy, z których jako strona nie mógł skorzystać w trakcie prowadzonego postępowania (art. 403 § 2 k.p.c.). Nowym dowodem jest „program nauczania” opracowany w 2006 r., będący w codziennym użytkowaniu i zniszczony w stopniu dyskwalifikującym go jako dowód. To spowodowało, że nie mógł być przedłożony w postępowaniu przed Sądami obu instancji. Czytelną kopię skarżący otrzymał od M. P. w dniu 30 września 2017 r. i w chwili obecnej jest to istotny dowód dający świadectwo wykonywania szkolenia tylko w ramach umowy zlecenia i jednocześnie wykluczający z tej umowy zadania egzaminacyjne, które nie mogły być w nim ujęte z racji ich odrębności. Skarżący podkreślił, że „nowe okoliczności” wskazane w art. 403 § 2 k.p.c. polegały na przedłożeniu Sądowi odpowiednio spreparowanych dowodów (zawierających poświadczenie nieprawdy) w postaci protokołu kontroli, ponieważ ustalone przez urzędników organu rentowego fakty są sprzeczne z dowodami w postaci zawartych umów o dzieło i zlecenia, zeznaniami strony oraz obowiązującymi przepisami prawnymi. Jako podstawę wznowienia postępowania K. Ł. wskazał również wyroki wydane przez Naczelny Sąd Administracyjny w sprawach II GSK [...] i II GSK [...], które otrzymał od M. P. w dniu 30 września 2017 r. Zaznaczył, że w sprawach tych rozpoznaniem były objęte tożsame w treści umowy o dzieło. Podniósł, że wyroki te były czynnikiem inicjującym powzięcie wiedzy o nowych okolicznościach związanych z poświadczeniem nieprawdy w protokole kontroli. Termin określony w art. 407 § 2 k.p.c. został zatem zachowany.

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2017 r. wydanym w sprawie III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił powyższą skargę K. Ł. na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podniósł, że podstawa wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c. w kontekście późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku jest spełniona tylko wtedy, gdy wykryty wyrok był już prawomocny, zanim zapadł wyrok

w postępowaniu, którego wznowienia się żąda. Wyroki, na które powołuje się K. Ł., zapadły w dniu 11 kwietnia 2017 r., a zatem po uprawomocnieniu się wyroku z dnia 25 października 2013 r., kończącego postępowanie w sprawie III AUa [...]. Okoliczność ta wyklucza przyjęcie, że została spełniona podstawa wznowienia wskazana w art. 403 § 2 k.p.c.

Sąd zwrócił również uwagę, że K. Ł. dodatkowo zaznaczył w skardze, że z treści powyższych wyroków NSA dowiedział się o licznych nieprawidłowościach organu rentowego, skutkujących nieuwzględnieniem odwołania, w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 25 października 2016 r. W szczególności wskazał na rozbieżność stanu faktycznego i kwalifikacji prawnej zaskarżonej decyzji nr [...], wydanej na podstawie, zawierającego w jego ocenie nieprawdę, protokołu kontroli. Zarzuty te również nie mogą być jednak uznane za podstawę wznowienia. W razie wskazania podstawy wznowienia, o jakiej mowa w art. 403 § 2 k.p.c., dla uwzględnienia skargi niezbędne jest kumulatywne spełnienie trzech przesłanek: 1) wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania zakończonego zaskarżonym wyrokiem, ale nie zostały powołane; 2) niemożność skorzystania z tychże okoliczności lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu; 3) możliwość ich wpływu na wynik sprawy. Tymczasem protokół kontroli sporządzony przez pracowników ZUS był znany zainteresowanemu w toku postępowania, którego wznowienia obecnie żąda. Mógł więc kwestionować jego ustalenia w toku postępowania, zakończonego wyrokiem z 25 października 2013 r. Sformułowany w skardze zarzut sprzeczności w ustaleniach stanu faktycznego, czy zarzut błędnej kwalifikacji prawnej, stanowią zarzuty *stricto* apelacyjne, a nie prowadzące do wznowienia postępowania w sprawie. Z tych względów, nie sposób przyjąć, iż w sprawie zachodzi podstawa wznowienia określona w art. 403 § 2 k.p.c. W tym stanie rzeczy skarga jako nieoparta na ustawowej podstawie podlegała odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Zażalenie na przedmiotowe postanowienie złożył do Sądu Najwyższego M. P., zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając mu naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia postanowienia w sposób

uniemożliwiający ustalenie, na jakiej podstawie Sąd przyjął, że „program nauczania” nie jest nowym dowodem w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c., co uniemożliwia przeprowadzenie merytorycznej kontroli rozstrzygnięcia. Żalący się domagał się uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Na skutek wskazanego zażalenia postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2018 r. Sąd Najwyższy uchylił postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 grudnia 2017 r. W uzasadnieniu zaznaczył, że w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia Sąd Apelacyjny faktycznie nie wskazał przyczyn, dla których „program nauczania” nie spełnia przesłanek z art. 403 § 2 k.p.c. Wada ta oznacza niezachowanie standardów z art. 328 § 2 k.p.c. Nie można zatem zweryfikować poprawności odrzucenia skargi. Z tego względu na podstawie art. 394<sup>1</sup> § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] w punkcie I odrzucił skargę, w punkcie II nie obciążył K. Ł. i M. P. kosztami postępowania.

Sąd Apelacyjny uznał, że skarga podlega odrzuceniu jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia.

Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Okoliczności uzasadniające wznowienie postępowania sądowego wymienione zostały enumeratywnie w art. 401 - 404 k.p.c.

Z treści analizowanej skargi wynika, że K. Ł. opiera ją na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c., który stanowi, że można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Odnosnie do wykrycia przez skarżącego wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego wydanych w sprawach II GSK [...] i II GSK [...] Sąd Apelacyjny, wydając uchylone postanowienie z dnia 21 grudnia 2017 r., słusznie zauważył, że z podstawą wznowienia w postaci późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku

mamy do czynienia wówczas, gdy wykryty wyrok był prawomocny, zanim zapadł wyrok w postępowaniu, którego wznowienia się żąda (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2018 r., II UZ 10/18, Legalis nr 1770771). Przedmiotowe wyroki zapadły zaś po zakończeniu postępowania w sprawie III AUa [...]. Dodatkowo należy podkreślić, iż zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, ale tylko takiego, który dotyczy tego samego stosunku prawnego, a nie innego, choćby identycznego stosunku prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2018 r., IV CZ 16/18, Legalis nr 1781380). Powołane przez K. Ł. wyroki nie dotyczyły go natomiast bezpośrednio. Jak sam wskazał w skardze o wznowienie, orzeczeniami tymi objęte były tożsame w treści umowy o dzieło, jak ta zawarta ze skarżącym.

W świetle powyższych rozważań brak zatem podstaw do uznania, że skargę oparto na podstawie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w rzeczywistości nie zachodzi również podstawa wznowienia w postaci wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Zdaniem skarżącego takim środkiem dowodowym jest „program nauczania” opracowany w 2006 r. Z takim twierdzeniem zgodzić się nie można. Z art. 403 § 2 k.p.c. wynika, że nowy środek dowodowy to dowód wykryty, a więc taki, który istniał już w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania, z którego strona nie mogła jednak skorzystać, gdyż był dla niej nieznaną i wówczas nieujawnioną (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969 nr 2, poz. 36). Niewiedza strony o środkach dowodowych musi wynikać z przyczyn obiektywnych, niezależnych od niej, a nie z zaniechania działania w trakcie postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2007 r., I CZ 105/07, niepublikowane). Do nowości nie zalicza się tych dowodów, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniechania, zapomnienia, czy błędnej oceny potrzeby ich powołania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 34/17, niepublikowane).

Powołany w skardze o wznowienie „program nauczania” opracowany został w 2006 r. i był w codziennym użytku, jak podnosi sam skarżący. Jednocześnie z akt sprawy III AUa [...], która toczyła się na skutek skargi o wznowienie postępowania złożonej przez M. P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 października 2013 r., III AUa [...], a zatem od tego samego orzeczenia, które aktualnie zaskarża K. Ł., wynika, że instruktorzy współpracujący z firmą M. P. posiadali takie programy nauczania i z nich korzystali. Program ten był im zatem znany. Większość egzemplarzy uległa jednak zniszczeniu. Przy porządkowaniu dokumentów archiwalnych w 2016 r. znaleziono jednak jeden egzemplarz wskazanego dokumentu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższe okoliczności dowodzą, że przy zachowaniu należytej staranności oraz wykazaniu odpowiedniego zaangażowania strony w gromadzenie materiału dowodowego możliwe było powołanie się na przedmiotowy dokument jako znany stronie jeszcze w toku postępowania w sprawie VIII U [...] (III AUa [...]). Tego jednak zainteresowany nie uczynił. Nie wskazał również na jego zniszczenie jako okoliczność uniemożliwiającą przedłożenie dokumentu Sądowi. Należy zatem uznać, iż K. Ł. nie widział wówczas potrzeby powołania wymienionego dowodu. W świetle cytowanego wyżej orzecznictwa taka okoliczność nie może zaś skutkować uznaniem, że skarga oparta jest na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c.

Co do pozostałych okoliczności wymienionych w skardze, w ocenie Sądu Apelacyjnego, również nie mogą być one uznane za podstawy wznowienia postępowania w niniejszej sprawie. Przekonanie skarżącego o „poświadczeniu nieprawdy” w protokole kontroli stanowiącym podstawę wydania decyzji ZUS z dnia 5 listopada 2012 r. w rzeczywistości odnosi się do kwestionowania dokonanych w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem ustaleń faktycznych oraz analizy prawnej. Tak samo należy ocenić zastrzeżenia strony do powoływanego w toku tamtego postępowania orzecznictwa sądowego oraz jego zastosowania w sprawie. Zarzuty w tym zakresie powinny być podnoszone w zwykłym trybie odwoławczym, a nie w drodze zaskarżania prawomocnych orzeczeń skargą o wznowienie postępowania.

Fakt, iż skarżący dowiedział się o licznych nieprawidłowościach organu rentowego, skutkujących nieuwzględnieniem jego odwołania, z powołanych wyżej

wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego nie oznacza również, że są to nowe okoliczności w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Dla uwzględnienia skargi na wskazanej podstawie niezbędne jest kumulatywne spełnienie trzech przesłanek: 1) wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania zakończonego zaskarżonym wyrokiem, ale nie zostały powołane; 2) niemożność skorzystania z tychże okoliczności lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu; 3) możliwość ich wpływu na wynik sprawy. Protokół kontroli sporządzony przez pracowników ZUS był tymczasem znany skarżącemu w toku postępowania, którego wznowienia obecnie żąda. K. Ł. mógł więc kwestionować jego ustalenia w toku postępowania, zakończonego wyrokiem z dnia 25 października 2013 r.

Z opisanych wyżej względów nie sposób przyjąć, iż w sprawie zachodzi podstawa wznowienia określona w art. 403 § 2 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, iż skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi. Taka skarga podlega odrzuceniu na posiedzeniu niejawnym.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wniosków dowodowych M. P. uznając, iż skarga podlega odrzuceniu z przyczyn formalnych. Merytoryczna analiza sprawy jest zatem nieuprawniona.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa procesowego w sposób mający wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie, tj.: 1. art. 233 § 1 k.p.c., przez błędną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w postaci uznania przez Sąd, że dokument „program nauczania” był możliwy do powołania jeszcze w toku postępowania VIII U [...] (III AUa [...]) w sytuacji, gdy na zniszczenie tego dokumentów powoływał się wnioskodawca M. P. w postępowaniu w sprawie III AUa [...], wskazując na fakt zniszczenia wszystkich egzemplarzy oraz wyjaśniał, że dokument ten odnaleziono w 2016 r. i co w konsekwencji skutkowało odrzuceniem skargi i błędnym przyjęciem, że dokument w postaci „programu nauczania” powołany przez zainteresowanego K. Ł. (również wnioskodawcy M. P.) jako nowy dowód będący podstawą

wznowienia postępowania nie jest nowym dowodem w rozumieniu przepisu art. 403 § 2 k.p.c., 2. art. 328 § 2 k.p.c., przez fakt, że Sąd sporządził uzasadnienie zaskarżonego postanowienia bez wskazania i odniesienia się do nowych dowodów zgłoszonych przez wnioskodawcę w piśmie z dnia 20 października 2018 r., a więc bez wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w ten sposób, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera wskazania, czy dowody te zostały przez Sąd obdarzone wiarygodnością, czy też nie i przyczyn ewentualnego odmówienia wiarygodności i mocy dowodowej tym dowodom.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zakresie pkt I i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Podstawą wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c. mogą być tylko okoliczności w poprzednim postępowaniu w ogóle nieujawnione i wówczas nieujawnialne. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że określona w powołanym przepisie podstawa skargi o wznowienie postępowania nie zachodzi, jeżeli w poprzednim postępowaniu istniała obiektywna możliwość powołania się na okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, a zaniechanie strony w tym przedmiocie było następstwem jej opieszałości, zaniedbań, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby powołania (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969 nr 2, poz. 36; z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98; z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CKN 1515/00, niepublikowane; z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, niepublikowane; z dnia 4 marca 2005 r., III CZ 134/04, niepublikowane). Nie stanowi też nowego dowodu w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. tego rodzaju dowód, z którego strona mogła skorzystać przy dołożeniu należytej staranności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2009 r., II CZ 16/09, niepublikowane).

Według żalącego się, takim nowym środkiem dowodowym jest „program nauczania”. Tymczasem, jak trafnie podniósł Sąd Apelacyjny, „program nauczania”

opracowany został w 2006 r. i był w codziennym użytku. Instruktorzy współpracujący z firmą M. P. posiadali takie programy nauczania i z nich korzystali. Program ten był im zatem znany. Ten dowód żalący się mógł więc przedstawić w toku wcześniejszego postępowania, albowiem już wtedy wiedział o jego istnieniu. Tego jednak nie uczynił. Nie wskazał również na jego zniszczenie jako okoliczność uniemożliwiającą przedłożenie dokumentu Sądowi. Należy zatem uznać, że nie widział on wówczas potrzeby powołania wymienionego dowodu. Taka okoliczność nie może zaś skutkować uznaniem, że skarga oparta jest na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c.

Należy zgodzić się też z Sądem Apelacyjnym, że instytucja wznowienia postępowania nie może służyć ani naprawianiu błędów popełnionych przez stronę w toku pierwotnego procesu, ani stwarzaniu szansy na kolejne rozpoznanie sprawy wobec wcześniejszej bierności odwołującego się od decyzji organu rentowego. Tak zaś ocenić należy wnioski dowodowe składane w toku postępowania o wznowienie. Wszystkie one zmierzają do podważenia z różnych przyczyn wyników kontroli ZUS, której skutkiem była decyzja zaskarżona w sprawie objętej skargą o wznowienie. Protokół kontroli był zaś znany skarżącemu w toku postępowania, którego wznowienia obecnie żąda. Mógł więc kwestionować jego ustalenia w toku tego postępowania, zakończonego wyrokiem z dnia 25 października 2013 r., czego nie zmienia okoliczność, że jak twierdził, „o licznych nieprawidłowościach organu rentowego, skutkujących nieuwzględnieniem jego odwołania” dowiedział się z późniejszych wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zarzuty do dokonanych w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem ustaleń faktycznych oraz analizy prawnej powinny być podnoszone w zwykłym trybie odwoławczym, a nie w drodze zaskarżania prawomocnych orzeczeń skargą o wznowienie postępowania. Stąd też, jak trafnie podniósł Sąd odwoławczy, w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania nie mogły być uwzględnione wnioski dowodowe zmierzające w tym kierunku.

Zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. są więc nieuprawnione. Powołane przez żalącego się okoliczności nie dadzą się zakwalifikować pod podstawę wznowienia przewidzianą w art. 403 § 2 k.p.c.

Przesądza to o niedopuszczalności postępowania o wznowienie i stanowi podstawę do odrzucenia skargi (art. 410 § 1 k.p.c.), jak prawidłowo przyjął Sąd Apelacyjny.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 394<sup>1</sup> § 3 w związku z art. 398<sup>14</sup> k.p.c.).